KLYS SAMRÅDSGUIDE

OM REGIONAL DIALOG MED
PROFESSIONELLA KULTURSKAPARE

KLYS

INNEHÅLL

3 Inledning

4 Bakgrund

5 Regionernas olika sätt att samråda med kulturskapare

7 Därför är regionala kulturskaparsamråd viktiga

8 Regionala kulturskaparsamråd enligt KLYS-modell

9 Dessa bör ingå i ett regionalt kulturskaparsamråd

11 Vem är professionell/yrkesverksam?

12 Så här bör ett kulturskaparsamråd arbeta

14 Dessa frågor bör lyftas och drivas i kulturskaparsamråden

15 När bör kulturskaparsamråden konsulteras och hur ofta bör de träffas?

16 Ingen konferens utan kulturskapare

»Ett kulturskaparsamråd innebär en konstruktiv och strukturerad dialog för att ta mer hänsyn till professionella kulturskapares villkor inom samtliga konstområden.«

INLEDNING

Inom ramen för kultursamverkansmodellen och vid framtagandet av sin regionala kulturplan inrättar allt fler regionala kulturförvaltningar i landet olika typer av samråd eller referensgrupper med yrkesverksamma kulturskapare. För att stödja och utveckla detta samrådsarbete vill KLYS ge tydliga och handfasta råd för att samråden ska kunna bidra till en dynamisk utveckling av konsten och kulturen i regionerna.

Vi vill i denna guide ge svar på *varför, om vad, när* och *hur* regionala samråd med kulturskapare bör ske. Guiden riktar sig främst till kulturskaparna själva, men vi tror att såväl kulturförvaltningar och politiker, som andra i beslutsfattande positioner i kulturlivet, kan ha nytta av den.

KLYS företräder konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden och vår strävan är ett konstområdesövergripande förhållningssätt, där det råder balans mellan olika konstområden när det gäller den regionala kulturpolitikens engagemang, satsningar och resursfördelningar. Vi kallar det *KLYS-perspektivet.*

BAKGRUND

Kultursamverkansmodellen har sin grund i Kulturutredningen från 2009 och utredningen Spela samman från 2010. I Spela samman angavs att ett av de viktigaste syftena med det statliga stödet till regional verksamhet ska vara att *ge möjligheter för kulturskapare i hela landet att arbeta och utveckla sitt konstnärskap.*

Sedan kultursamverkansmodellen infördes 2011 har 20 av landets regioner kommit att ingå i modellen. Regionerna skriver 3-åriga kulturplaner (somliga får dispens för att göra 4-åriga) och redovisar dessa för Kulturrådet, som årligen fattar beslut om och fördelar medel till det regionalt förvaltade kulturlivet.

I förordningen till samverkansmodellen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet anges att: »Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och *efter samråd med länets professionella kulturliv* och det civila samhället.« KLYS har tolkat formuleringen i förordningen på så sätt att regionerna ska föra dialog med yrkesverksamma kulturskapare i kulturplanearbetet.

Med förordningen och utredningen Spela samman som grund har KLYS utformat den modell för hur samråd med yrkesverksamma kulturskapare kan ske, som vi presenterar i denna guide.

Innehållet i guiden grundar sig bland annat på en enkätundersökning som KLYS gjorde våren 2017 bland kulturskapare aktiva i samråden och de regionala kulturförvaltningar som ingår i samverkansmodellen.

REGIONERNAS OLIKA SÄTT ATT SAMRÅDA MED KULTURSKAPARE

Det finns en rad skillnader i hur regionerna i samverkansmodellen utför samrådsarbetet i praktiken. Vi kan generellt sett urskilja följande arbetssätt hos de regionala kulturförvaltningarna att – i enlighet med förordningen – samråda med det professionella kulturlivet:

- *Regionala kulturting* – stormöten där alla sorters företrädare för kulturlivet träffas och gör inspel till kulturplanen, dvs. både företrädare för civilsamhälle, amatörkultur och institutioner, samt enskilda yrkesverksamma kulturskapare.

- *Samverkansmöten* med företrädare för en rad aktörer i kulturlivet i regionen, ofta både ideella och professionella, i vissa regioner med centrumbildningarna.

- *Konstområdes**specifika** möten* – förvaltningen träffar yrkesverksamma företrädare för varje konstområde var för sig. Här separeras samtalen med civilsamhället, amatörkulturen och de professionella. Men ofta kan mötena med de konstnärligt yrkesverksamma omfatta både kulturskapare, producenter och arrangörer m.fl.

- *Konstområdes**övergripande** möten* – förvaltningen har etablerat en samrådsgrupp med yrkesverksamma kulturskapare från varje konstområde. Här separeras oftast kulturskapare och producenter/arrangörer. Dessa möten är ofta mer formaliserade och gruppen kan fungera som ett slags expertråd för det professionella regionala kulturlivet.

Gemensamt för alla arbetssätten är att de regionala kulturförvaltningarna är sammankallande.

En del regioner kallar kulturskaparsamråd för »samråd (eller referensgrupp) för fria professionella kulturskapare«, dvs. för de yrkesverksamma kulturskapare som är verksamma utanför de regionala kulturinstitutionerna.

I de regioner där de nationella centrumbildningarna för olika konstområden har regionala verksamheter, genomför regionen normalt ett formaliserat samrådsarbete med dessa. Det finns också enstaka exempel på regioner som valt att etablera en samrådsdialog med regionala kulturföreningar för yrkesverksamma kulturskapare.

KLYS ser positivt på detta så länge det råder balans mellan yrkesverksamma kulturskapare från olika konstområden i samrådet och så länge samråden inte utesluter yrkesverksamma kulturskapare, som inte representerar centrumbildningarna.

DÄRFÖR ÄR REGIONALA KULTURSKAPARSAMRÅD VIKTIGA

Det övergripande syftet med kulturskaparsamråd är enligt KLYS att de ska bidra till ett levande konst- och kulturliv i regionen, där yrkesverksamma kulturskapare kan bo, verka och utvecklas. Samråden ska därför användas till:

- att inhämta expertkunskaper och erfarenheter från de som är konstnärligt yrkesverksamma i regionen inom olika konstområden
- att bidra till omvärldsanalys/kartläggning av regionens professionella kulturliv
- att identifiera behov av regionala kultur- och konstnärspolitiska åtgärder
- att skapa förankring och legitimitet för kulturplanen hos det professionella kulturlivet
- att skapa en trovärdig och demokratisk process i kulturplanearbetet
- att i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen främja konstnärlig kvalitet i hela landet och erbjuda medborgare i samtliga regioner tillgång till professionell konst och kultur

Samråden kan på så sätt bidra till en relevant och offensiv regional kultur- och konstnärspolitik, och ett levande konst- och kulturliv i hela landet. Samråden kan och bör omfatta inte bara frågor inom ramen för kultursamverkansmodellen och kulturplanerna, utan även konst- och kulturlivet i stort i regionen.

REGIONALA KULTURSKAPARSAMRÅD ENLIGT KLYS-MODELL

KLYS FÖRORDAR FORMALISERADE KONSTOMRÅDESÖVERGRIPANDE KULTURSKAPARSAMRÅD I REGIONERNA, VILKET INNEBÄR:

- ett konstområdesövergripande arbetssätt, dvs. en samrådsgrupp som består av kulturskapare som är yrkesverksamma inom olika konstområden där områdena bild/form, scen/film, ord och ton är representerade, vilket ger ett mervärde till diskussionen i samrådet, ett kompetensutbyte samt ökad kraft i förändringsarbetet.
- att kulturskaparen företräder sin konstart och sin yrkesgrupp och inte sig själv som enskild konstnär.
- att kulturskaparsamråden är formaliserade, dvs. innefattar kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera kulturskapare i kulturplanernas framtagande, genomförande och uppföljning samt är strukturerade genom dagordningar och mötesanteckningar.
- att arbetet fokuserar på hur regionen kan bli en attraktiv plats för yrkesverksamma kulturskapare att bo, utvecklas och verka i.

Ett konstområdesövergripande dialogförfarande utesluter inte att regionen också samråder konstområdesspecifikt vid behov. Dessa två olika former av samråd kan komplettera och korsbefrukta varandra.

DESSA BÖR INGÅ I ETT REGIONALT KULTURSKAPARSAMRÅD

KLYS REKOMMENDERAR:

- att yrkesverksamma kulturskapare som är medlemmar i KLYS medlemsförbund, helst med direkt koppling till regionen, från områdena bild/form, scen/film, ord och ton finns representerade i samråden. På så sätt säkerställs professionalitet och ett breddat, konstområdesövergripande perspektiv.
- att regionerna i första hand konsulterar KLYS medlemsförbund via KLYS för att hitta lämpliga kulturskapare bland konstnärsorganisationernas medlemmar till samråden i respektive region.
- att det råder en regional spridning av deltagande kulturskapare i samrådet från olika områden i regionen, från såväl stad som landsbygd.
- att kulturskapare även från grannregionerna ingår i samrådet, om det är svårt att hitta lämplig kulturskapare i den egna regionen. Kulturskapare arbetar ofta interregionalt, vilket kan göra det relevant för samrådet att också ha kulturskapare från grannregioner med.

- att de yrkesverksamma kulturskaparna i samråden utgörs av såväl anställda (visstids- eller tillsvidareanställda) på kulturinstitutioner, som sådana som verkar fritt utanför det institutionella kulturlivet, för att få in bägge perspektiven inom det professionella kulturlivet.

- att mångfald i urvalet beaktas i form av kön, etnicitet, ålder m m, och att både traditionella och nya konstnärliga yrkesroller ges plats.

VEM ÄR PROFESSIONELL/YRKESVERKSAM?

KLYS REKOMMENDERAR FÖLJANDE VÄGLEDNING FÖR BEDÖMNING AV VEM SOM SKA ANSES SOM YRKESVERKSAM:

- KLYS medlemsorganisationer har medlemskriterier för respektive yrkesgrupp inom KLYS. Kulturskapare som är medlemmar i dessa organisationer förutsätts därför vara yrkesverksamma.

- I övrigt bör en kulturskapare betraktas som professionell/yrkesverksam om personen har dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet inom sin konstart, och som under de senaste åren har ägnat sin yrkesverksamma tid åt yrket genom återkommande aktiviteter som påvisar att personen är etablerad inom yrkesområdet. Kulturskapare som kombinerar sin konstnärliga yrkesverksamhet med annat jobb (t ex brödjobb), ska alltså kunna betraktas som yrkesverksam, även om personen i fråga inte kan försörja sig till fullo inom yrket.

SÅ HÄR BÖR ETT KULTURSKAPARSAMRÅD ARBETA

KLYS REKOMMENDERAR:

- att mötena är formaliserade och dokumenterade genom tydliga kallelser, dagordningar och protokoll, som ska vara tillgängliga på t ex kulturförvaltningarnas hemsidor över tid.

- att kulturskapare som ingår i samråden arvoderas i enlighet med KLYS avtals- och arvodesrekommendationer, samt får ersättning för eventuella resekostnader till mötena. Arvodet bör täcka såväl eventuellt förarbete, som efterarbete för ett samrådsmöte.

- att kulturskapare i samråden har reellt inflytande i kulturplanearbetet och när det gäller utvecklingen av kultur- och konstnärspolitiken i regionen.

- att kulturskapare i samråden får ta del av information om vilka beslut som fattats och åtgärder som vidtagits i den regionala kultur- och konstnärspolitiken och vilka avtryck som de har gjort i kulturplaner, kulturbudgetar och andra regionala kulturpolitiska dokument.

- att kulturskapare i samråd – om möjligt – träffas för egna förmöten inför samrådsmöten med regionen, för bättre samordning.

- att löpande kontakter sker mellan kulturskapare i samråd och KLYS kansli, särskilt i samband med kulturplaneremisser, där KLYS kan bistå med stöd och expertis.

- att kulturskapare som deltar i samråd återkopplar till sitt konstområde/sin yrkesgrupp/konstnärsorganisation.

Vid sidan av samrådsarbetet uppmuntrar KLYS kulturskapare i regionerna att ta egen kontakt med regionala kulturpolitiker, för att driva frågor om kulturskapares villkor och informera sig löpande om det regionala kulturpolitiska arbetet.

Här kan KLYS hemsida och KLYS sociala mediers nyhetsflöden fungera som källor. KLYS kansli finns också till hands för kulturskapare som behöver hjälp inför regionala samråd och kulturplaneprocesser.

DESSA FRÅGOR BÖR LYFTAS OCH DRIVAS I KULTURSKAPARSAMRÅDEN

KLYS REKOMMENDERAR ATT FÖLJANDE FRÅGOR LYFTS I DE REGIONALA SAMRÅDEN, BÅDE INOM RAMEN FÖR, OCH UTANFÖR KULTURPLANEARBETET:

- värnande om konstens och kulturens eget värde och balansen mot s k aspektpolitik
- främjande av konstnärlig kvalitet och förnyelse
- upprätthållande av principen om armlängds avstånd, och att detta påtalas konkret i kulturplanen
- utveckling av kulturell mångfald i regionen, i form av konstnärlig bredd och spets
- utveckling av regional konstnärspolitik, dvs. förbättrade yrkesvillkor för professionellt verksamma kulturskapare; t ex regionala stöd- och stipendiesystem, resurscentra, konstnärsresidens och regionala satsningar på kompetensutveckling
- efterlevnad av avtal- och arvodesrekommendationer; t ex enprocentsregeln och MU-avtalet för bild- och formkonstnärer samt skäliga arvoden för alla slags kulturskaparframträdanden vid regionala institutioner
- utveckling av regionens kulturella infrastruktur; t ex kulturinstitutioner, arbetsplatser, mötesplatser, repetitions-/träningslokaler, verkstäder, ateljéer, studios
- samverkan och samspel mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet. Utveckling av konkreta kontaktytor och uppdragsmöjligheter för frilansare i regionen

- övriga specifika frågor som berör kulturskapares villkor, t ex upphovsrättens och digitaliseringens inverkan på arbetstillfällen, studiefrämjandet och folkbildningen som arbetsgivare, regional och interregional samverkan för utveckling av kulturella och kreativa näringar (KKN), internationellt kulturutbyte och fristäder för kulturskapare

NÄR BÖR KULTURSKAPARSAMRÅDEN KONSULTERAS OCH HUR OFTA BÖR DE TRÄFFAS?

KLYS REKOMMENDERAR:

- att regionala samråd med kulturskapare bygger på kontinuitet och att mötena äger rum regelbundet, gärna flera gånger per år (åtminstone 2 ggr/år)
- att samråden genomförs i samband med framtagande, genomförande och uppföljning av regionala kulturplaner
- att samråden träffas årligen under gällande kulturplan inför skrivandet av de årliga regionala handlingsplanerna för kulturen
- att mandatperioden för kulturskapare i samråd är minst två år, gärna tre år
- att kontinuitet säkerställs i samrådsgruppens arbete när samrådens medlemmar slutar och byts ut, genom att t ex låta några kulturskapare i gruppen sitta kvar, så att inte all tidigare erfarenhet i gruppen försvinner samtidigt. Mandatperioderna bör alltså överlappa varandra.

© 2017 KLYS, STOCKHOLM GRAFISK FORM: EVA LINDEBERG

KLYS målsättning är att i varje dialog, beslutsfattande, konferens, hearing, remissförfarande osv. som handlar om konsten och kulturen, bör yrkesverksamma kulturskapare rådfrågas, delta samt ges plats och utrymme – både med sin sakkunskap och med sin konst. Läs mer på KLYS hemsida under »Våra projekt«.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund
Dramatikerförbundet
Svenska Journalistförbundet
Sveriges Läromedelsförfattares Förbund
Konstnärernas Riksorganisation
Svenska Tecknare
Svenska Fotografers Förbund
Föreningen Svenska Tonsättare
SKAP
Svenska Musikerförbundet
Symf
Teaterförbundet för scen och film
Svenska Regissörsföreningen
Oberoende Filmares Förbund
Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

KLYS

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, klys@klys.se, www.klys.se